

diensten bewijzen. De schrijver heeft het goede denkbeeld gehad om na alle belangrijke hoofdstukken de geraadpleegde literatuur te vermelden, wat de waarde van het boek verhoogt.

Ik geloof dan ook, dat dit leerboek, *up to date* als het thans, na een veelbewogen tijd op venereologisch gebied, voor ons ligt, aan praktiseerende artsen en studenten in de geneeskunde belangrijke diensten bewijzen kan. Hiervoor pleiten de zorgvuldige bewerking van het boek door een schrijver van veel ervaring, zoowel als de ingrijpende praktische betekenis van de daarin behandelde ziekten.

M. S. GUTTELING.

ROBERT MEYER und ERNST SCHWALBE, *Studien zur Pathologie der Entwicklung*. Eerste deel, derde aflevering. Jena. GUSTAV FISCHER. 1914. Prijs 12 mark.

In deze derde aflevering vinden wij vooreerst een mededeeling van referent over een kyste van de primaire oogblaas, waarvan de bijbehorende microfoto's goed zijn gereproduceerd.

Vervolgens komt de beschrijving van een hypognathus bij het schaap door P. FULDE; bij een lam bestond onder het rechter oor een overtollige mond, die bij het eten meehapte; toen het dier $\frac{3}{4}$ jaar was, is de kop door FULDE anatomisch onderzocht. De overtollige mond bezat een rudimentaire onderkaak met twee snijtanden; de mondholte eindigde in de diepte blind en hing dus niet samen met slokdarm, pharynx of mondholte van den drager. Van den m. risorius santorini, den m. digastricus en den m. tragicus auriculae gingen er spierbundels heen. Ter vergelijking kon FULDE nog bij twee exemplaren uit de Rostocker anatomie het uitwendig onderzoek verrichten, zonder dat dit veel belangrijks opleverde. Uit zijn literatuuropgave blijkt, dat de misvorming alleen bij schapen is waargenomen, dat de rudimentaire mondholte soms samenhangt met de pharynxholte van den drager, dat het aantal der snijtanden niet altijd twee, maar soms drie of één bedraagt, en dat de bovenkaak steeds ontbreekt. FULDE beschouwt de misvorming als een asymmetrisch dubbelmonstrum, waarbij de parasiet (in casu de overtollige mond) is bevestigd tusschen kop en hals van den autosiet; zij staat dus in tusschen den epignathus (parasiet aan de schedelbasis van den autosiet bevestigd en veelal uit diens mond hangend) en den epigastrius (parasiet, boven den navel aan epigastrium, borst of halsstreek van den autosiet bevestigd). De naam hypognathus is van JOLY. Formeele en causale genese geven hier groote moeilijkheden.

VON MOSER onderzocht de tanden in twee dermoiedkysten van den eierstok, met het oog op de vragen, of zij tot de eerste of tot de tweede dentitie zouden moeten worden gerekend, of er melktanden

in dermoiedkysten voorkomen, of tandwisseling in dermoiedkysten bestaat, enz.. Eenige tanden meende hij voor melktanden te moeten houden, van andere kon hij niet uitmaken, of zij melktanden of blijvende tanden waren, weer andere tanden waren abnormaal en konden onder geen van beide vormen worden gerangschikt. Hij acht het twijfelachtig of resorptie van tanden in dermoiedkysten voorkomt. Klaarblijkelijk zijn verdere onderzoekingen noodig, om op deze vragen nader antwoord te geven.

GG. H. LINDAU bespreekt naar aanleiding van twee gevallen het echte naveladenoom (gezwel, uitgaande van overblijfselen van den ductus omphalo-mesentericus in het navellitteen) en beschrijft nog een kwaadaardig gezwel van denzelfden oorsprong, dat metastasen in het buikvlies had gemaakt. Verder bestrijdt hij de meening van WÄGELER (*Frankf. Z. f. Path.*, Bd. 14, H. 3), dat deze gezwellen van den oernieraanleg zouden uitgaan.

Van meer algemeen belang is het stuk van I. SOBOTTA met betrekking tot het ontstaan van den eeneïgen tweeling. Hij begint bij de waarneming, dat men het bevruchte zeeëgelei in het tweecellen- of viercellenstadium gemakkelijk kan laten uiteenvallen in zijn blastomeren, welke dan elk tot een volkomen individu kunnen uitgroeien; men zegt dan, dat elk der blastomeren de potentie bezit, tot een volkomen individu uit te groeien, m.a.w. totipotent is. Men zou nu wel geneigd zijn, den éeneïgen tweeling bij den mensch op dezelfde wijze te verklaren, nl. door aan te nemen, dat het ei in het tweecellenstadium uiteenvalt en elk der blastomeren een volkomen individu levert. Deze mogelijkheid ontkent SOBOTTA echter beslist; immers uit de eicel ontstaat niet alleen het embryo, maar ontstaan ook de eivliezen; de beide blastomeren zullen dus uitgroeien tot een gewone tweeling, juist alsof twee eieren waren bevrucht en tot ontwikkeling gekomen; alleen zijn de tweelingen steeds van hetzelfde geslacht. Nu deze verklaring niet opgaat, zoekt SOBOTTA een andere; vooreerst is het twijfelachtig, of de blastomeren van het zoogdier wel totipotent en gelijkwaardig zijn; hij wijst er op, hoe bij muis, konijn, aap de vier blastomeren in het viercellenstadium niet in één vlak liggen, maar hoe één cel rust op de drie andere, die in één vlak liggen; hij onderstelt nu, dat deze éene cel het embryo levert (embryo-blastomeer), terwijl uit de andere drie cellen de eivliezen ontstaan. Neemt men dit aan, dan zullen, als nu de embryo-blastomeer zich in tweeën deelt en de dochtercellen, van elkaar losrakend, elk een embryo leveren, deze beide embryonen gezamenlijk eivliezen bezitten. Zijn hypothese geeft ook een goede verklaring voor de polyembryonie der gordeldieren; daar toch ontstaan alle embryonen van één worp (7—12 bij *Tatusia hybrida*, vier bij *Tatusia novemcincta*) uit één bevrucht ei,

als eeneïge zevenlingen tot twaalflingen of ééneiïge vierlingen, met gemeenschappelijk chorion en (tenminste aanvankelijk) gemeenschappelijk amnion. Ook deze feiten laten zich verklaren door de hypothese, dat, als de straks genoemde embryo-blastomeer zich gaat deelen, haar afstammelingen (7—12 bij *Tatusia hybrida*, 4 bij *Tatusia novemcincta*), geïsoleerd worden, totipotent zijn, en elk een embryo in de gemeenschappelijke eivliezen leveren. Schrijver meent, dat het voorkomen van ééneiïge tweelingen bij den mensch en de polyembryonie der gordeldieren volkomen analoog zijn. Zij worden door zijn hypothese behoorlijk verklaard.

LUDWIG HECK heeft een geval anatomisch onderzocht, waarbij de tibia door een spleet van de fibula was gescheiden, en waarbij alle spieren van het onderbeen aanwezig waren (alleen was de m. ext. hall. longus door vetweefsel vervangen, maar in vorm goed te herkennen). Merkwaardigerwijze ontsprongen alle spieren, die van de tibia haar oorsprong behooren te nemen, van de fibula. Naar aanleiding van dit geval verzamelde hij uit de literatuur de gevallen van aangeboren ontbreken van tibia, fibula, radius of ulna, en hij ging na, hoe de musculatuur zich in die gevallen gedroeg. Het bleek hem nu, dat in het algemeen bij ontbreken van tibia of fibula, de spieren alle van het wel-aanwezig skeletdeel ontspringen; wel vertoonde de insertieplaats afwijkingen, zoowel door het ontbreken van perifere skeletdeelen, waaraan normaliter de insertie moest plaats vinden, als ook doordat een abnormale stand van skeletdeelen de insertieplaats had gewijzigd. Bij het ontbreken van spieren, wat ook voorkwam, moest vooral aan atrophie door niet-gebruik worden gedacht. Overeenkomstige afwijkingen in de musculatuur werden bij aangeboren ontbreken van radius of ulna waargenomen; alleen moest daar nog bovendien, meer dan bij de onderste ledematen, rekening worden gehouden met zelfstandige variaties in de musculatuur, onafhankelijk van de skeletmisvorming. Verder volgen nog eenige opmerkingen over de musculatuur bij polydactylie; ook daar komen spiervariaties voor, die niet van de skelet-veranderingen afhankelijk kunnen zijn; zelfs ontbreken soms spieren; van het amniogeen ontstaan der polydactylie wil schrijver niet weten. Aan het slot volgt een uitvoerig referaat over de gevallen uit de literatuur.

HERMANN JOSEPHY heeft brij van Triton-embryonen bij volwassen tritonen in de buikholte gebracht en zag talrijke malen knobeltjes in de buikholte optreden (teratoïeden).

E. SCHWALBE geeft ten slotte eenige referaten.